

УДК 721-042.3:364.622

ВПЛИВ ДИЗАЙНУ СЕРЕДОВИЩА НА ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН ЛЮДИНИ

ХАРЧЕНКО Катерина, КАПЛЕНКО Дарина
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури
katerinaharchenko75@gmail.com, g1rk1na89@gmail.com

Дослідження присвячено вивченню та узагальненню сучасних наукових знань та досвіду щодо впливу дизайну середовища на психоемоційний стан людини. В роботі виділено ключові аспекти дизайну середовища, що більш ефективно впливають на психоемоційний стан, настрої (емоційний фон) та поведінку (емоційно-поведінкові реакції) людей.

Ключові слова: дизайн середовища, вплив дизайну, психоемоційний стан, емоційний фон, емоційно-поведінкові реакції.

ВСТУП

У сучасному світі, який характеризується високим рівнем стресу, тривоги та інших психоемоційних проблем, питання психоемоційного благополуччя людини стає все більш актуальним. Окрім того, актуальність досліджень впливу дизайну середовища на психоемоційний стан обумовлена зростаючим розумінням його значущості для життя людей, збільшення значення психоемоційного благополуччя, а також необхідністю етичного та відповідального використання дизайну. Аналіз існуючих наукових дослідженнях сприяє кращому розумінню впливу дизайну навколишнього середовища на людину, її поведінку та психоемоційний стан. Подальші дослідження в цій галузі допоможуть дизайнерам створювати більш гуманні та гармонійні простори, що максимально відповідатимуть потребам людей.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою роботи є вивчення та узагальнення наукових знань та досвіду про вплив дизайну середовища на психоемоційний стан, а також виділення ключових аспектів дизайну середовища, що більш ефективно впливають на психоемоційний стан, емоційний фон та емоційно-поведінкові реакції людей.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Вивченню впливу дизайну архітектурного середовища на психоемоційний стан людини присвячено дослідження:

- німецького соціального психолога Еріха Фромма (досліджував вплив дизайну на емоційний стан людей в житлових та робочих середовищах);
- австрійського психолога та психотерапевта Віктора Франкла (досліджував вплив середовища на емоційний стан людей в екстремальних ситуаціях);
- американського психолога Абрахама Маслоу (досліджував вплив дизайну на самоактуалізацію та емоційний стан людей);

- американського архітектора Роберта Вентури (досліджував вплив дизайну на емоційний стан людей в міському середовищі) (рис. 1).

Еріх Фромм
(1900-1980)

Віктор Франкл
(1905-1997)

Абрахам Маслоу
(1908-1970)

Роберт Вентура
(1925-2018)

Рис. 1. Видатні світові науковці, що присвятили свої дослідження впливу дизайну архітектурного середовища на психоемоційний стан людини

Серед сучасних українських науковців, здатність дизайну впливати на психоемоційний стан людини підтверджують: С. Адаменко, М. Ралко, В. Булатов, А. Семененко (2020); Л. Р. Гнатюк, Х. С. Шепелюк (2020); А. С. Голубець, М. І. Садовий, О. М Трифонова (2024); І. Олейнікова, А. Дзікевич, Р. Кириченко (2023), а також М. О. Ралко, Ю. Е. Варченко, В. А. Булатов, А. В. Василенко (2023) [1-5].

С. Адаменко, М. Ралко, В. Булатов та А. Семененко (2020) фокусують свою увагу переважно навколо досліджень впливу дизайну інтер'єру офісного середовища, підтверджуючи його істотний вплив на: рівень стресу, концентрацію уваги, мотивацію та загальне задоволення працівників [1].

За дослідженнями Л. Р. Гнатюк, Х. С. Шепелюк (2020), дизайн інтер'єру закладів освіти може мати значний вплив на стан здоров'я та успішність учнів [2]. За дослідженнями А. С. Голубець, М. І. Садового, О. М Трифонова (2024) колір оточуючого середовища здатен впливати на настрої та емоційний стан, а також на сприйняття інформації та рівень продуктивності [3].

За дослідженнями І. Олейнікова, А. Дзікевич, Р. Кириченко (2023) кольоротерапія є ефективним методом покращення емоційного стану та створення психологічного комфорту людей, а світлодизайн взагалі має терапевтичний ефект. На думку науковців використання спеціальних джерел світла допомагає людям з різними психоемоційними проблемами [4].

Окрім І. Олейнікова, А. Дзікевич, Р. Кириченко (2023) та А. С. Голубець, М. І. Садовий, О. М Трифонова (2024), здатність світла та кольору впливати на психоемоційний стан людей підтверджують М. О. Ралко, Ю. Е. Варченко, В. А. Булатов, А. В. Василенко (2023). За дослідженнями цих науковців деякі кольори можуть мати дратівливий або негативний вплив на людей, тому їх слід використовувати з обережністю [4; 3; 5].

Серед сучасних міжнародних дослідницьких центрів можна виділити:

- «The Center for Healthcare Design», що досліджує вплив дизайну на емоційний стан людей в медичних середовищах;
- «The Center for Active Design», що досліджує вплив дизайну на емоційний стан людей в робочих середовищах;
- «The International Colour Association», що досліджує вплив кольорів на емоційний стан людей.

Сучасні наукові дослідження підтверджують значний вплив дизайну на психоемоційний стан, поведінку, когнітивні функції та загальне самопочуття людей, та доводять, що люди все більше цінують дизайн, який враховує їхні психоемоційні потреби та сприяє покращенню самопочуття.

Таким чином, дизайн середовища враховує багато факторів та сприяє створенню більш комфортних, продуктивних, безпечних та естетичних просторів, що сприятливо впливає на всі аспекти життя людини.

До ключових аспектів дизайну середовища, що впливають на психоемоційний стан, емоційний фон та емоційно-поведінкові реакції людей можна віднести: функціонально-планувальну організацію, об'ємно-просторове рішення, озеленення, кольорову гаму, освітлення, матеріали, текстури, акустику та декор (табл. 1).

Таблиця 1.

Ключові аспекти дизайну середовища, що впливають на психоемоційний стан, емоційний фон та емоційно-поведінкові реакції людей

Аспект дизайну	Приклади впливу на психоемоційний стан, емоційний фон та емоційно-поведінкові реакції людей
Функціонально-планувальна організація	Зональне планування допомагає організувати простір та створити різну атмосферу для різних видів діяльності.
Об'ємно-просторове рішення	Відкритий простір створює відчуття свободи та розкутості; закритий простір – затишку та безпеки.
Озеленення	Рослини створюють відчуття спокою та зв'язку з природою; додають затишку.
Кольорова гама	Теплі кольори стимулюють енергію, ентузіазм та апетит; холодні кольори мають заспокійливий та розслаблюючий ефект; нейтральні кольори створюють відчуття спокою та простору.
Освітлення	Яскраве освітлення стимулює енергію та концентрацію; м'яке освітлення створює відчуття затишку та розслаблення; природне світло має позитивний вплив на емоційний фон та загальне самопочуття.
Матеріали	Природні матеріали (дерево, камінь) створюють відчуття спокою та зв'язку з природою, штучні матеріали (метал, пластик, скло) – сучасності та динамічності.
Текстури	Гладкі текстури створюють відчуття спокою та чистоти; шорсткі текстури стимулюють сенсорні відчуття.
Акустика	Відсутність шуму корисна для концентрації та відпочинку. Приємні звуки (музика, звуки природи) створюють відчуття спокою та затишку. Гучні звуки дратують та негативно впливають на емоційний стан.
Декор	Предмети мистецтва створюють індивідуальний стиль та стимулюють творчість та емоції; особисті речі створюють відчуття комфорту та затишку.

Важливо зазначити, що всі ці аспекти дизайну середовища взаємопов'язані та доповнюють один одного. Окрім вищезазначених аспектів, при створенні середовища, яке буде позитивно впливати на психоемоційний стан, важливо також враховувати індивідуальні особливості та потреби людей, а також специфічні особливості того чи іншого середовища. Важливо також пам'ятати, що дизайн середовища – це лише один з факторів, що впливають на психоемоційний стан, емоційний фон та емоційно-поведінкові реакції людей, оскільки інші фактори, такі як: соціальні взаємодії, фізична активність та ментальне здоров'я, також мають велике значення.

ВИСНОВКИ

1. Дизайн відіграє важливу роль у подоланні психоемоційних проблем, викликаних високим рівнем стресу та тривоги, адже він здатен створювати спокійне, гармонійне та комфортне середовище, яке позитивно впливає на психоемоційний стан людей.
2. Важливо використовувати знання у сфері дизайну з урахуванням його впливу на психоемоційний стан людей, щоб не завдавати шкоди та не посилювати існуючі проблеми, оскільки дизайн може мати як позитивний, так і негативний вплив на психоемоційний стан людей.
3. До ключових аспектів дизайну, які впливають на емоції людей, можна віднести: функціонально-планувальну організацію, об'ємно-просторове рішення, озеленення, кольорову гаму, освітлення, матеріали, текстури, акустику та декор, які потрібно застосовувати виходячи з індивідуальних особливостей та потреб людей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адаменко С., Ралко М., Булатов В., Семененко А. Вплив дизайну офісного інтер'єру на психологічний стан працівників. *Технічна естетика і дизайн*, 2020 (17), С. 58-73.
2. Гнатюк Л. Р., Шепелюк Х. С. Вплив дизайну інтер'єру закладів освіти на стан здоров'я учнів. *Теорія та практика дизайну*. Зб. Наук. пр. К.: НАУ, 2020. Вип. 20. С. 43–50.
3. Голубець А. С., Садовий М. І., Трифонова О. М. Роль кольору в дизайні: вплив на настрій та сприяння ефективній комунікації. *Наукові записки молодих учених*, 2024 (12).
4. Олейнікова І., Дзікевич А., Кириченко Р. В. Колірна терапія, як елемент у світодизайні інтерактивного дитячого простору. *Актуальні проблеми сучасного дизайну: зб. мат. V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 27 квітня 2023 року. у 2-х т. Т. 2*. Київ: КНУТД, 2023. С. 221-224.
5. Ралко М. О., Варченко Ю. Е., Булатов В. А., Василенко А. В. Феномен «дратівливих» кольорів у сфері дизайну. *Theory and practice of design*, 2023 (29-30), С. 197-205.

KHARCHENKO K., KAPLENKO D.

INFLUENCE OF ENVIRONMENTAL DESIGN ON HUMAN PSYCHO-EMOTIONAL STATE

The research is dedicated to the study and generalization of modern scientific knowledge and experience regarding the influence of environmental design on the psycho-emotional state of a person. The work highlights the key aspects of environment design that more effectively influence the psycho-emotional state, mood (emotional background) and behavior (emotional-behavioral reactions) of people.

Keywords: *environment design, impact of design, psycho-emotional state, emotional background, emotional-behavioral reactions.*